

DECIZIE

12 iunie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

În componență:

Președintele ședinței, judecătorul

Judecătorii

Valeriu Doagă

Mariana Pitic

Iurie Bejenaru

Nicolae Craiu

Tamara Chișca-Doneva

examinând recursul declarat de Instituția publică „Agenția de Intervenții și Plăți în Agricultură”, reprezentată de Denis Timciuc,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Instituția publică „Agenția de Intervenții și Plăți în Agricultură” împotriva societății cu răspundere limitată „Mevalex” cu privire la rambursarea subvenției acordate,

împotriva deciziei din 24 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins apelul declarat de Instituția publică „Agenția de Intervenții și Plăți în Agricultură” și s-a menținut hotărârea din 06 iulie 2018 a Judecătoriei Criuleni, sediul central, prin care s-a respins ca neîntemeiată acțiunea depusă de Instituția publică „Agenția de Intervenții și Plăți în Agricultură”,

constată:

La 07 septembrie 2017, Agenția de Intervenții și Plăți pentru Agricultură (în continuare AIPA) a depus cerere de chemare în judecată împotriva societății cu răspundere limitată „Mevalex” (în continuare SRL „Mevalex”) cu privire la rambursarea subvenției acordate (vol. I, f.d. 4-9, 32).

În motivarea acțiunii a invocat că, SRL „Mevalex” a depus la AIPA cerere de acordare a sprijinului financiar nr. 3-P/1304CR644, în temeiul Regulamentului privind modul de utilizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, prin care a solicitat stimularea investițiilor pentru înființarea plantației de coacăz.

Astfel, la 21 mai 2013, a fost încheiat contractul de acordare a sprijinului financiar nr. 644, prin care conform pct. 3.2, AIPA s-a angajat să acorde sprijin financiar.

La 22 mai 2013, prin ordinul de plată nr. 3876 în contul SRL „Mevalex” au fost transferate mijloace financiare în mărime de 826 635 de lei.

Totodată, reclamantul a menționat că potrivit notei informative din 20 august 2015, urmare a investigațiilor efectuate pe caz cu deplasare la fața locului, grupul de lucru a depistat că plantația este amplasată pe teren propriu, însă materialul

săditor utilizat la plantare constituie butași lemnoși neîn rădăcinați, astfel fiind încălcată tehnologia de înființare și întreținere a plantației de coacăz, situație ce nu corespunde Standardului moldovean 209:2006, conform căruia la sădirea butașilor de coacăz negru, lungimea rădăcinilor la sistemul radicular ramificat al acestora trebuie să fie minim de 15-20 cm.

Respectiv, faptul dat contravine prevederilor pct. 26 subpct. 3) din Regulamentul de subvenționare, care prevede că producătorii agricoli trebuie să utilizeze la plantare material săditor de categorii biologice și fitosanitare superioare.

Conform ordinului nr. 12 din 03 februarie 2017 cu privire la efectuarea inspecțiilor post-achitare, au fost verificate investițiile efectuate de către producătorii agricoli beneficiari de subvenții sub aspectul respectării prevederilor contractuale și a Regulamentului de subvenționare, menținerii criteriilor de eligibilitate, utilizarea după destinație a obiectelor investiției etc.

La 20 aprilie 2017, reprezentanții Secției Teritoriale Chișinău a AIPA s-au prezentat la locul amplasării investiției efectuate de către SRL „Mevalex”, unde s-a constatat că investiția nu este utilizată potrivit destinației, iar plantația a fost defrișată.

În același context, reclamantul a evocat că termenul de exploatare a plantației se va calcula după intrarea pe rod a plantației, iar potrivit Anexei nr. 1 la Regulamentul cu privire la modul de evidență a grupurilor de vârstă și a intrării pe rod a plantațiilor perene, plantația perenă de coacăz intră deplin pe rod în anul trei de vegetație și potrivit Anexei nr. 1 la Catalogul mijloacelor fixe și activelor nemateriale, durata de exploatare utilă a plantației perene de coacăz este de 7 ani.

Prin urmare, $\frac{1}{3}$ din termenul de exploatare de 7 ani a plantației perene de coacăz, constituie 2 ani și trei luni. Totodată, producătorul agricol beneficiar de subvenție, conform măsurii din Regulamentul privind modul de utilizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli pentru înființarea plantației perene de coacăz, nu poate înstrăina, casa, defrișa plantația și nici nu poate abandona activitatea în sistemul agriculturii ecologice timp de 5 ani 3 luni de la înființare.

În această consecvență, reclamantul a relevat că, circumstanțele expuse denotă lipsa intenției factorilor de decizie a SRL „Mevalex” de a realiza obiectivele specificate în pct. 5, 6, 25, 26, 27 din Regulamentul de subvenționare.

Totodată, SRL „Mevalex” a încălcat și clauzele contractului de acordare a sprijinului financiar nr. 644 din 21 mai 2013, or, acesta s-a obligat: să asigure utilizarea la destinație a investiției pentru care se solicită acordarea sprijinului financiar; să nu admită înstrăinarea sub nicio formă a investiției pentru care se acordă sprijin financiar, înainte de expirarea a cel puțin $\frac{1}{3}$ din termenul de exploatare a plantației, sau după caz, să asigure plantarea plantației defrișate cu culturi multianuale conform normelor tehnologice; să respecte pe toată durata contractului, condițiile de eligibilitate și criteriile de evaluare care au stat la baza autorizării cererii de acordare a sprijinului financiar; să informeze autoritatea contractantă fără întârziere, într-un termen cel mult de 10 zile, despre orice circumstanță ce poate împiedica executarea corespunzătoare a contractului; să notifice autoritatea contractantă la apariția oricărei modificări survenite în realizarea adecvată a investiției supuse subvenționării.

Deopotrivă, conform pct. 4.4 al contractului, în cazul în care pe parcursul perioadei de valabilitate a contractului, se constată că investiția pentru care s-a acordat sprijin financiar a fost înstrăinată, în cazurile constatările stabilite în cadrul inspecțiilor/controalelor a prezentării documentelor neveridice/false în

vederea accesării sprijinului financiar în cazul în care beneficiarul intră în procedura insolvenței, declarate în modul prevăzut de lege, beneficiarul este obligat să restituie subvenția recepționată.

Aderent, în sensul pct. 4.5 din contract, în cazul comiterii încălcărilor specificate la pct. 4.4 al contractului, beneficiarul SRL „Mevalex” urmează să achite dobânzi de întârziere conform prevederilor art. 585 și 619 din Codul civil, precum și penalități în mărime de 0,01 % din valoarea sprijinului financiar acordat, pentru fiecare zi, calculată din data comiterii încălcării, conform prevederilor contractului.

Astfel, reclamantul AIPA a menționat că, a anunțat SRL „Mevalex”, prin scrisori recomandate, despre încălcările depistate, iar drept rezultat al inacțiunii acestuia, AIPA a declarat rezoluțiunea contractului de acordare a sprijinului financiar.

În această ordine de idei, reclamanta AIPA a solicitat admiterea acțiunii, încasarea din contul SRL „Mevalex” în beneficiul AIPA a subvenției acordate în sumă de 826 635 de lei, a dobânzii de întârziere în mărime de 10 250,27 de lei, a penalității în mărime de 647 345,80 de lei și compensarea cheltuielilor judiciare.

La 23 aprilie 2018, reclamantul Instituția publică „Agenția de Intervenții și Plăți în Agricultură” (în continuare IP „AIPA”) a depus cerere privind concretizarea pretențiilor și completarea temeiurilor acțiunii (vol. I, f.d. 116-120).

În motivarea cererii de concretizare și completare a acțiunii reclamantul a reiterat că, potrivit pct. 4.4 al contractului, în cazul în care pe parcursul perioadei de valabilitate a contractului, se constată că investiția pentru care s-a acordat sprijin financiar a fost înstrăinată, în cazul casării, defrișării intenționate a plantațiilor multianuale în perioadele stabilite, beneficiarul este obligat să restituie subvenția recepționată.

La rândul său, perioada de valabilitate a contractului poate fi dedusă din pct. 2.1.3 al contractului de acordare a sprijinului financiar, care stabilește că beneficiarul de subvenție este obligat să nu admită înstrăinarea sub nici o formă a investiției pentru care se acordă sprijin financiar, înainte de expirarea a cel puțin $\frac{1}{3}$ din termenul de exploatare a plantației, sau după caz, să asigure replantarea plantației defrișate cu culturi multianuale, conform normelor tehnologice.

Totodată, „termenul de exploatare utilă” utilizată în pct. 2.1.3 al contractului, urmează a fi echivalat cu noțiunea „durată de funcționare utilă”, pentru ca această clauză să poată produce efecte. Deci, termenul de acțiune a contractului constituie 4 ani și 4 luni, compus din primii 2 ani de vegetație până la intrarea pe rod a plantației, plus 2 ani și 4 luni, care constituie $\frac{1}{3}$ din durata de exploatare utilă. Prin urmare, termenul de valabilitate al contractului este cuprins în perioada 21 mai 2013 – 21 septembrie 2017.

Distinct acestor obligații, în perioada de valabilitate a contractului, beneficiarul SRL „Mevalex” a defrișat plantația de coacăz, fapt confirmat inclusiv prin decizia Consiliului sătesc Slobozia-Dușca nr. 3/10 din 08 iulie 2016 cu privire la aprobarea actului privind casarea plantațiilor perene proprietate a SRL „Mevalex”.

Mai mult decât atât, beneficiarul SRL „Mevalex” nu a informat/notificat AIPA despre defrișarea plantației, deși în sensul clauzelor prevăzute la pct. 2.1.7 al contractului, aceasta era obligată să informeze Agenția, în termen cel mult de 10 zile, despre orice circumstanță ce poate împiedica executarea corespunzătoare a contractului.

Dealtfel, SRL „Mevalex” nu a prezentat vreun certificat de forță majoră, eliberat de Camera de Comerț și Industrie, conform Regulamentului nr. 16/4 din 21

decembrie 2004 privind eliberarea certificatului ce atestă evenimentul de forță majoră.

Așa, în opinia reclamantului, plantația a fost defrișată nu din cauza secetei invocate de către beneficiar, ci din cauza că la plantare a fost utilizat material săditor necalitativ.

Succesiv, reclamantul a menționat că, pentru a beneficia de subvenții în legătură cu investiția făcută, la momentul depunerii cererii, SRL „Mevalex” a anexat certificatul cadastral din 05 aprilie 2013, care atesta faptul că deține în arendă pentru perioada 15 martie 2013-15 martie 2028 terenul agricol cu numărul cadastral xxxxx. Ulterior, în rezultatul controlului efectuat la 20 aprilie 2017 de către reprezentanții Secției Teritoriale Chișinău a AIPA, s-a constatat că dreptul de arendă asupra terenului în cauză a fost stins prin contractul de schimb nr. 1586 din 13 martie 2014, stabilindu-se faptul că pârâtul a pierdut orice drept asupra terenului respectiv înăuntrul perioadei de valabilitate a contractului.

În atare circumstanțe, conform pct. 4.4 din contract, beneficiarul este obligat să restituie integral subvenția primită, deoarece investiția a fost înstrăinată, fără a informa Agenția referitor la circumstanțele ce împiedică executarea corespunzătoare a contractului.

Respectiv, în scopul rambursării subvenției, la 29 iunie 2017, AIPA a expediat în adresa SRL „Mevalex” declarație cu privire la rezoluțiunea contractului de acordare a sprijinului financiar nr. 644 din 21.05.2013 în care reclamantul a declarat rezoluțiunea contractului și a solicitat restituirea integrală, în termen de 10 zile, a subvenției acordate în mărime de 826 635 de lei, precum și a dobânzii de întârziere. Însă, pârâtul nu a reacționat la această notificare.

Urmare a neexecutării pretențiilor pecuniare înaintate, SRL „Mevalex” urmează a fi considerat pus în întârziere din data de 29 iunie 2017, dobânda de întârziere constituind 108 391,10 lei, iar penalitatea pentru o perioadă de 180 de zile constituind suma de 14 879,43 de lei.

În accesată ordine de idei, reclamantul IP „AIPA” a solicitat admiterea acțiunii, încasarea din contul SRL „Mevalex” în beneficiul IP „AIPA” a subvenției acordate în sumă de 826 635 de lei, a dobânzii de întârziere în mărime de 108 391,10 lei și a penalității în mărime de 14 879,43 de lei.

Prin hotărârea din 06 iulie 2018 a Judecătoriei Criuleni, sediul central, s-a respins, ca fiind neîntemeiată, acțiunea depusă de IP „AIPA” (vol. I, f.d. 204, 208-215).

Prin decizia din 24 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de IP „AIPA” și s-a menținut hotărârea din 06 iulie 2018 a Judecătoriei Criuleni, sediul central (vol. I, f.d. 242-261).

Prima instanță și instanța de apel și-au argumentat concluziile prin faptul că, reclamantul solicită restituirea subvenției acordate, precum și încasarea dobânzii și penalității, ca efect al declarării rezoluțiunii contractului de acordare a sprijinului financiar nr. 644 încheiat între AIPA și SRL „Mevalex” la 21 mai 2013. Însă, contrar prevederilor art. 118, 121 din Codul de procedură civilă, reclamantul nu a prezentat probe în susținerea pretențiilor invocate.

Or, deși la 29 iunie 2017 AIPA a solicitat, prin declarația scrisă, desființarea contractului litigios în care reclamantul a declarat rezoluțiunea contractului nominalizat, acesta nu a probat faptul recepționării de către SRL „Mevalex” a declarației, care ar dovedi că declarația de rezoluțiune a parvenit efectiv la pârât.

În asemenea circumstanțe, prima instanța a concluzionat că reclamantul nu este în drept să solicite restituirea subvenției acordate SRL „Mevalex” ca efect al declarației de rezoluțiune a contractului de acordare a sprijinului financiar nr. 644

încheiat la 21 mai 2013, deoarece conform prevederilor art. 737 alin. (1) din Codul civil desființarea contractului tine exclusiv de voința părților contractului.

La 21 decembrie 2018, IP „AIPA”, reprezentată de Denis Timciuc a declarat recurs împotriva deciziei din 24 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău (vol. II, f.d. 3-12).

În motivarea recursului a reiterat temeiurile de fapt ale acțiunii și a invocat că instanțele inferioare nu au constatat corect atât circumstanțele cauzei, cât și obiectul material al acțiunii și temeiurile de apariție a acesteia.

Astfel, recurentul a menționat că, speța dedusă judecării rezultă din încălcarea Regulamentului de subvenționare și a prevederilor contractuale, și nicidecum nu în rezultatul rezoluțiunii contractului de acordare a sprijinului financiar nr. 644 din 21 mai 2013. Prin urmare, instanțele inferioare au distorsionat pretențiile reclamantului, or, operarea rezoluțiunii nu are relevanță cu temeiurile obiectului acțiunii.

De asemenea, recurentul a considerat că instanța de apel în mod eronat a ajuns la concluzia imposibilității repunerilor părților în situația anterioară încheierii contractului, din motiv că din specificul contractului, lucrările deja executate nu pot fi restituite. Or, în cazul din speță, SRL „Mevalex” a beneficiat de subvenții deja după efectuarea investiției (plantarea coacăzei). Prin urmare, obiectul contractului nu constă în efectuarea anumitor lucrări, dar în compensarea cheltuielilor suportate de SRL „Mevalex”, urmare a înființării plantației de coacăz, circumstanță care permite repunerea părților în situația anterioară.

La fel, este eronată și concluzia că AIPA nu era în drept să solicite restituirea subvenției acordate SRL „Mevalex”, deoarece conform pct. 1.1 al contractului nr. 644 din 21 mai 2013, Agenția s-a obligat să acorde sprijin financiar nerambursabil cu titlu de compensare a cheltuielilor suportate de beneficiar la înființarea/defrișarea plantațiilor multianuale/procurarea echipamentului (tehnicii). Or, atât în baza contractului, cât a Regulamentului de subvenționare, beneficiarul și-a asumat mai multe angajamente, nerespectarea cărora atrage după sine obligațiunea SRL „Mevalex” de a restitui integral subvenția recepționată.

Referitor la concluzia instanțelor inferioare precum că reprezentanții AIPA au contrasemnat Actul de înființare a plantației din 07 aprilie 2013, fără a avea careva pretenții referitoare la calitatea materialului săditor, recurentul a evocat că reprezentantul Agenției nu poate avea capacitate de expertiză prin care ar putea aprecia corespunderea materialului săditor categoriilor biologice superioare. Acesta doar a atestat documentar că materialul săditor utilizat la plantare este însoțit de Certificatul de calitate nr. 3/2 din 21 martie 2013 prezentat de către intimat. În rest, totul se bazează pe principiile bunei-credințe.

Mai mult decât atât, reprezentantul Agenției nu putea să aprecieze gradul de prindere al plantației imediat după înființare, deoarece acest lucru este imposibil.

Prin urmare, recurentul a conchis că, aprecierile instanței de apel sunt rupte din contextul circumstanțelor legale și reale ale cauzei. Or, Curtea de Apel Chișinău a luat ca bază sensul strict, literal al unor termeni, fără a determina esența și înțelesul real al acestora în contextul litigiului.

Sintetizând argumentele invocate în recurs, IP „AIPA” a reiterat că instanțele inferioare au ignorat faptul că: 1) intimatul nu a respectat tehnologia de cultivare a coacăzei (fapt constatat de către comisia ministerială) prin utilizarea materialului săditor necalitativ; 2) din cauza nerespectării tehnologiei de cultivare, intimatul a admis uscarea și defrișarea plantației înainte de expirarea termenului de acțiune al contractului de acordare a sprijinului financiar; 3) intimatul a admis înainte de expirarea termenului de acțiune al contractului înstrăinarea dreptului de arendă

asupra terenului cu nr. cadastral xxxxx pe care a fost înființată o parte din plantația subvenționată; 4) intimatul nu a prezentat un certificat de forță majoră prin care ar demonstra legătura cauzală dintre condițiile climaterice și uscarea plantației de coacăz; 5) intimatul nu a înștiințat Agenția despre toate circumstanțele care au împiedicat executarea corespunzătoare a contractului; 6) obiectivele subvenționării stabilite în pct. 5, 6, 25 și 26 din Regulamentul de subvenționare nu au fost realizate, și anume: a) renovarea fondului existent de plantații de arbuști fructiferi; b) utilizarea la plantare a materialului săditor de categorii biologice și fitosanitare superioare; c) creșterea productivității și competitivității agriculturii; d) sporirea veniturilor producătorilor agricoli și diminuarea sărăciei; 7) intimatul nu a demonstrat că a folosit subvențiile primite pentru întreținerea corectă a plantației, să întreprindă măsuri de irigare pentru a nu admite uscarea acesteia, să repare plantația cu material săditor de categorii biologice superioare conforme standardelor ;8) reieșind din circumstanțele cauzei, rezultă că intimatul a folosit subvențiile în alte scopuri decât acelea pentru care erau destinate;9) banii publici au fost gestionați irațional de către intimat, iar acest fapt constituie o premisă esențială pentru admiterea acțiunii. Scopul pentru care au fost acordați acești bani nu a fost justificat din cauza acțiunilor necorespunzătoare ale intimatului.

Astfel, ignorarea acestor circumstanțe de către instanța de apel a dus la determinarea, aplicarea și interpretarea greșită a dreptului material și a clauzelor contractuale.

În această ordine de idei, recurentul IP „AIPA”, reprezentată de Denis Timciuc a solicitat admiterea recursului, casarea integrală a deciziei din 24 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 06 iulie 2018 a Judecătorei Criuleni, sediul central, cu pronunțarea unei hotărâri noi prin care să fie admisă integral acțiunea depusă de IP „AIPA”.

Examinând recursul declarat, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție îl consideră întemeiat și care urmează a fi admis, cu casarea deciziei din 24 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 06 iulie 2018 a Judecătorei Criuleni, sediul central, cu pronunțarea unei hotărâri noi prin care să fie admisă parțial acțiunea depusă de IP „AIPA”, din considerentele ce succed.

În conformitate cu articolul 441 din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin prisma art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Articolul 444 din Codul de procedură civilă consemnează că, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre;

Din suportul probatoriu administrat la prezenta cauză civilă Colegiul atestă că, la 20 martie 2013, SRL „Mevalex”, în calitate de cumpărător a încheiat cu

GȚ „Gojan Valentin Ivan” contractul de vânzare-cumpărare, în baza căruia a procurat 70 822 de butași (material săditor) de coacăz negru (vol. I, f.d. 78). În acest scop la aceeași dată a fost eliberată și contrasemnata de ambele părți contractante factura fiscală seria și nr. JJ1460273 pentru 70 822 de butași (material săditor) de coacăz negru la prețul de 0,80 de lei per bucată, costul total fiind de 56 657,60 de lei (vol. I, f.d. 80).

La fel, GȚ „Gojan Valentin Ivan” a garantat puritatea soiului materialului săditor și corespunderea categoriei biologice, eliberând în acest sens Certificatul de calitate nr.3/2 din 21 martie 2013 (vol. I, f.d. 82).

Conform Actului de înființare a plantațiilor anuale din 07 aprilie 2013 (vol. II, f.d. 83), SRL „Mevalex” a înființat o plantație multianuală de coacăz negru cu suprafața de 17,00 ha, pe care au fost sădiți 70 822 de butași.

Ulterior, la 09 aprilie 2013, SRL „Mevalex” a depus pe numele AIPA cerere prin care a solicitat acordarea unui sprijin financiar nerambursabil în sumă de 850 000 de lei din fondul de subvenționare a producătorilor agricoli pentru anul 2013, întru stimularea investițiilor pentru înființarea plantației multianuale de arbuști fructiferi, în baza Regulamentului cu privire la aprobarea modului de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 152 din 26 februarie 2013 (vol. I, f.d. 128).

În cadrul examinării dosarului de subvenționare nr. 3-P/1304CR644 depus de SRL „Mevalex”, la 03 mai 2013, grupul de lucru al AIPA a verificat în teren corectitudinea și legalitatea materialelor prezentate la dosar de către solicitantul subvenției. Drept urmare, a fost constatat faptul efectuării plantației multianuale de 70 822 de arbuști fructiferi pe o suprafață de 17 ha, conform condițiilor și indicilor agrotehnici ai proiectului înființării plantațiilor de arbuști fructiferi elaborat de SC „Vavimar Impex” SRL. Totodată, grupul de lucru a verificat existența și corespunderea plantației datelor specificate în actul de plantare.

Astfel, prin Actul de inspecție și control în teren nr. 034 din 03 mai 2013, întocmit de grupul de lucru al AIPA și aprobat de către Directorul AIPA, a fost constatat faptul efectuării investiției în sectorul agroalimentar de către SRL „Mevalex” și s-a ajuns la concluzia de a remite Direcției administrare și control dosarul subvențional nr. 3-P/1304CR644 depus de acest agent economic (vol. I, f.d. 84-85).

În atare circumstanțe, la 21 mai 2013, între Agenția de Intervenții și Plăți pentru Agricultură, în calitate de Autoritate contractantă și SRL „Mevalex”, în calitate de beneficiar a fost încheiat contractul de acordare a sprijinului financiar nr.644 de stimulare a investițiilor pentru defrișarea plantațiilor multianuale supuse casării, pentru înființarea plantațiilor multianuale și promovarea producției vitivinicole/plantații pomicole (vol. I, f.d. 13-16).

Conform pct. 1.1 al contractului nr.644 din 21 mai 2013, obiectul contractului îl reprezintă acordarea de către AIPA a sprijinului financiar nerambursabil, cu titlu de compensare a cheltuielilor suportate de beneficiar la înființarea/defrișarea plantațiilor multianuale/procurarea echipamentului (tehnicii), iar beneficiarul a acceptat sprijinul financiar și s-a obligat să respecte tehnologiile de cultivare/defrișare/exploatare și după caz să asigure întreținerea plantației, cât și să nu înstrăineze, caseze sau să defrișeze, precum și să nu abandoneze activitatea în sistemul agriculturii ecologice, în perioadele de timp stabilite din momentul semnării prezentului contract.

Deopotrivă, pct. 1.2 al contractului prevede că, beneficiarului i se va acorda sprijinul financiar solicitat în termenii și condițiile stabilite în contract și în conformitate cu prevederile Regulamentului cu privire la aprobarea modului de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 152 din 26 februarie 2013.

În baza contractului nr.644 din 21 mai 2013, la 22 mai 2013, prin ordinul de plată nr.3876, AIPA a transferat în contul bancar al beneficiarului subvenției SRL „Mevalex” mijloace financiare în sumă de 826 635 de lei (vol. II, f.d. 17).

De asemenea Colegiul constată că, prin Ordinul Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare (MAIA) nr. 130 din 25 iunie 2015 s-a instituit un grup de lucru investit cu atribuția de a examina selectiv, cu deplasarea în teren, a plantațiilor de arbuști fructiferi înființate în perioada anilor 2013-2015 și a documentelor referitoare la înființarea acestora, conform listei prezentate de către AIPA (vol. I, f.d. 121-122).

Din nota-informativă întocmită, la 20 august 2015, de grupul de lucru întru executarea Ordinului MAIA nr.130 din 25 iunie 2015 rezultă că, grupul a selectat aleatoriu și a examinat plantațiile de coacăz și a constatat că, plantațiile înființate din materialul săditor de la producătorii *inter alia* GȚ „Gojan Valentin” s-au dovedit a fi fondate cu butași neînřádăcinați, astfel fiind încălcată grav tehnologia de înființare și întreținere a plantațiilor de coacăz. Totodată, grupul de lucru a constatat că majoritatea plantațiilor se aflau într-o stare agrotehnică nesatisfăcătoare (îmburuienate) și stare avansată de uscure a plantelor, iar gradul de rărîre a butașilor se afla în creștere (vol. I, f.d. 26, 123).

În această ordine de idei, grupul de lucru a propus AIPA întreprinderea măsurilor necesare în vederea restituirii de către beneficiarii de subvenții a mijloacelor financiare obținute pentru înființarea plantațiilor de coacăz cu material săditor neînřádăcinat, cumpărat de la producătorii *inter alia* GȚ „Gojan Valentin”.

Sub aspectul dat Colegiul atestă că, potrivit Rezultatelor examinării plantațiilor de coacăz, înființate în perioada anilor 2013-2015, care este Anexă la nota-informativă din 20 august 2015, materialul săditor utilizat de SRL „Mevalex”, pe o suprafață de 17,0 ha, pentru care aceasta a beneficiat în anul 2013 de subvenție în sumă de 826 635 de lei, nu corespunde Standardului moldovean SM 209:2006 (vol. I, f.d. 27, 124).

Ulterior, la 09 iunie 2016, Comisia în componența administratorului SRL „Mevalex”, membrului Consiliului sătesc Slobozia-Dușca, r-l Criuleni și specialistului pentru reglementarea regimului funciar din cadrul Primăriei s. Slobozia-Dușca, r-l Criuleni au inspectat plantațiile perene de coacăz negru proprietate a SRL „Mevalex” și a propuse pentru a fi casate.

În consecință a fost întocmit Actul de casare a plantațiilor perene proprietate a SRL „Mevalex” din 09 iunie 2016, prin care s-a constatat că urmează a fi casate plantațiile perene de coacăz negru, soiul Titania, sădite în anul 2013 pe un teren cu suprafața de 17,0 ha, cu anul punerii pe rod în 2016 și termenul exploatării de 7 ani (vol. I, f.d. 92).

Totodată, prin Decizia Consiliul sătesc Slobozia-Dușca, r-l Criuleni, nr. 3/10 din 08 iulie 2016 s-a aprobat Actul privind casarea plantației perene de coacăz negru proprietate a SRL „Mevalex”, cu suprafața de 17,0 ha; și s-a obligat proprietarul plantației perene, SRL „Mevalex” să efectueze lucrările de defrișare în

conformitate cu capitolul II din Regulamentul cu privire la modul de casare și defrișare a plantațiilor perene (vol. I, f.d. 91¹).

Succesiv, Colegiul atestă că, la 14 aprilie 2017, Direcția inspecții și control în teren din cadrul AIPA a inspectat obiectul investiției în sumă de 826 635 de lei, de care a beneficiat SRL „Mevalex” în baza dosarului subvențional nr. 3-P/1304CR644 pentru plantarea unei livezi de coacăz negru. Conform Fișei de verificare nr. 41 din 20 aprilie 2017 privind efectuarea inspecțiilor post-achitare a beneficiarilor de subvenții s-a constatat că beneficiarul SRL „Mevalex” nu și-a respectat angajamentele contractuale asumate: 1) de a nu înstrăina/transmite în folosință sub nicio formă obiectul investiției; 2) de a nu casa, defrișa plantația înființată; 3) de a menține în vigoare criteriile de eligibilitate (vol. I, f.d. 22).

Respectiv, prin procesul-verbal nr. 12 din 20 aprilie 2017 privind constatarea iregularităților, Direcția inspecții și control în teren din cadrul AIPA a constatat că, SRL „Mevalex” nu a respectat criteriile de eligibilitate, deoarece a fost defrișată suprafața de 16,5327 ha de coacăz negru, pentru care a beneficiat de sprijin financiar nerambursabil, iar terenurile cu suprafața de 0,9554 ha (cu numerele cadastrale xxxxxx) au fost înstrăinate (vol. I, f.d. 23).

Astfel, pentru nerespectarea clauzelor contractuale prevăzute la pct. 1.1; pct. 2.1.1; pct. 2.1.2; pct. 2.1.3; pct. 2.1.6 și pct. 2.1.7, precum și în temeiul pct. 139 din Regulamentul privind modul de repartizare a mijloacelor fondului pentru subvenționare a producătorilor agricoli, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 152 din 26 februarie 2013, AIPA urmează să inițieze procedura de rambursare a sumei subvenției calculată pentru suprafața de plantație multianuală, pentru care nu s-au respectat criteriile de eligibilitate, de care a beneficiat SRL „Mevalex”, conform contractului de acordare a sprijinului financiar.

În atare circumstanțe, prin notificarea nr. 106/007 din 29 iunie 2017, Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură a notificat beneficiarul de subvenție SRL „Mevalex” despre rezoluțiunea contractului de acordare a sprijinului financiar nr.644 din 21 mai 2013 și a solicitat restituirea integrală, în termen de 10 zile, a subvenției acordate în sumă de 826 635 de lei, precum și a dobânzii de întârziere și a penalității calculate conform prevederilor legale și contractuale (vol. I, f.d.19-21).

Având în vedere că, SRL „Mevalex” a ignorat somația din 29 iunie 2017, la 07 septembrie 2017, Agenția de Intervenții și Plăți pentru Agricultură a depus prezenta cerere de chemare în judecată, care pe parcursul examinării cauzei a fost concretizată prin cererea din 23 aprilie 2018, solicitând rambursarea subvenției acordate SRL „Mevalex” în sumă de 826 635 de lei, încasarea dobânzii de întârziere în mărime de 108 391,10 lei și penalității în mărime de 14 879,43 de lei (vol. I, f.d. 4-9, 32, 116-120).

Fiind investită cu examinarea prezentei cauze, Judecătoria Criuleni, sediul central, prin hotărârea din 06 iulie 2018 a respins acțiunea ca fiind neîntemeiată (vol. I, f.d. 204, 208-215).

Prin decizia din 24 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de IP „AIPA” și s-a menținut hotărârea din 06 iulie 2018 a Judecătoria Criuleni, sediul central (vol. I, f.d. 242-261).

Efectuând controlul judiciar al deciziei din 24 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău și al hotărârii din 06 iulie 2018 a Judecătoria Criuleni, sediul central, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că instanțele inferioare nu au stabilit corect temeiurile de fapt și de drept ale speței, fapt ce a succedat interpretarea și aplicarea în mod

eronat a normelor de drept material pertinente speței, iar drept consecință adoptarea unei soluții greșite și nemotivate.

În debutul analizei sale, Colegiul consideră necesar de a reitera că raporturile juridico-civile dintre SRL „Mevalex” și IP „AIPA” rezultă din contractul nr.644 din 21 mai 2013 (vol. I, f.d. 13-16), în baza căruia prima a beneficiat, în baza Regulamentului cu privire la aprobarea modului de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 152 din 26 februarie 2013, de sprijin financiar nerambursabil în sumă de 826 635 de lei, cu titlu de compensare a cheltuielilor suportate de beneficiar la înființarea/defrișarea plantațiilor multianuale/procurarea echipamentului (tehnicii).

Conform Capitolului II al contractului, beneficiarul s-a obligat prin punctele

2.1.3 să nu admită înstrăinarea sub nicio formă a investiției pentru care se acordă sprijin financiar, înainte de expirarea a cel puțin $\frac{1}{3}$ din termenul de exploatare a plantației sau, după caz, să asigure replantarea plantației defrișate cu culturi multianuale, conform normelor tehnologice;

2.1.6 să respecte pe toată durata contractului, condițiile de eligibilitate și criteriile de evaluare care au stat la baza autorizării cererii de acordare a sprijinului financiar;

2.1.7 să informeze Autoritatea contractantă fără întârziere, într-un termen cel mult de 10 zile, despre orice circumstanță ce poate împiedica executarea corespunzătoare a contractului;

2.1.8 să notifice Autoritatea contractantă la apariția oricărei modificări survenite în realizarea adecvată a investiției supuse subvenționării.

La fel, Colegiul atestă că, pct. 4.4 al contractului stipulează expres că, în cazul în care, pe parcursul de valabilitate a prezentului contract, se constată că investiția pentru care s-a acordat sprijinul financiar nerambursabil a fost înstrăinată (prin orice tip de act juridic care produce efectul înstrăinării), în cazurile constatările stabilite în cadrul inspecțiilor/controlurilor a prezentării documentelor neveridice/false în vederea accesării sprijinului financiar, în cazul casării, defrișării intenționate a plantațiilor multianuale în perioadele de timp stabilite, precum și în cazul în care beneficiarul intră în procedura insolvenței, declarate în modul prevăzut de lege, beneficiarul este obligat să restituie subvenția recepționată.

Astfel, reieșind din obligațiile SRL „Mevalex” și IP „AIPA” rezultate din contractul nr. 644 din 21 mai 2013, se ajunge la concluzia că instanțele de fond nu au stabilit corect temeiul apariției litigiului, care presupune în sine conturarea faptelor juridice prin care se justifică pretențiile și obiecțiile părților. Or, în speță, în mod eronat a fost constatată netemeinicia acțiunii doar din motiv că, reclamantul nu a făcut dovada notificării beneficiarului subvenției despre rezoluțiunea contractului și că IP „AIPA” nu a prezentat probe care ar demonstra recepționarea de către SRL „Mevalex” a declarației.

Respectiv, este neîntemeiată concluzia instanțelor inferioare, precum că „...reclamantul nu este în drept să solicite restituirea subvenției acordate SRL „Mevalex” ca efect al declarației de rezoluțiunea contractului de acordare a sprijinului financiar nr. 644 încheiat la 21 mai 2013, deoarece conform prevederilor articolului 737 alin.(1) din Codul civil desființarea contractului ține exclusiv de voința părților contractului”.

În acest sens, Colegiul notează că obligația SRL „Mevalex” față de IP „AIPA” de a restitui sprijinul financiar (subvenția) acordată în baza contractului nr. 644 din 21 mai 2013 nu a luat naștere în urma rezoluțiunii acestui contract, ci în rezultatul neonorării obligațiilor sale contractuale conform pct. 2.1.2, pct. 2.1.3, pct. 2.1.6 și pct. 2.1.7.

Prin urmare, temeiurile de drept ale pretențiilor reclamantului nu sunt bazate pe operarea rezoluțiunii, ci pe încălcarea de către beneficiarul subvenției a obligațiilor sale contractuale. Drept consecință, Colegiul constată că instanțele inferioare nu trebuiau să aplice prevederile Capitolului VII din Codul civil (rezoluțiunea, rezilierea și revocarea contractului), deoarece acestea nu sunt pertinente speței dedusă judecării.

În această ordine de idei, și având în vedere că instanțele de fond, deși au constatat toate circumstanțele factice ale cauzei, au soluționat greșit litigiul, aplicând o lege care nu trebuia să fie aplicată, instanța de recurs consideră necesar de a soluția fondul cauzei, deoarece în baza limitelor stabilite de lege și a materialelor cauzei poate adopta o soluție finală pe caz.

Ab initio Colegiul reiterează că, temeiurile de fapt prin prisma cărora sunt argumentate pretențiile reclamantului se rezumă la neonorarea de către beneficiarul subvenției a obligațiilor sale contractuale.

În concret, IP „AIPA” a invocat că SRL „Mevalex” nu a respectat tehnologiile de cultivare și întreținere a obiectului investiției (pct. 2.1.2); a admis înstrăinarea terenului pe care a fost sădit materialul săditor pentru care a beneficiat de subvenție (pct. 2.13.); nu a respectat pe toată durata contractului, condițiile de eligibilitate și criteriile de evaluare care au stat la baza autorizării cererii de acordare a sprijinului financiar (pct. 2.1.6); nu a informat Autoritatea contractantă, într-un termen cel mult de 10 zile, despre orice circumstanță ce poate împiedica executarea corespunzătoare a contractului (pct. 2.1.7); și nu a notificat Autoritatea contractantă la apariția oricărei modificări survenite în realizarea adecvată a investiției supuse subvenționării (pct. 2.1.8).

În sensul articolului 512 alin. (1) din Codul civil, în virtutea raportului obligațional, creditorul este în drept să pretindă de la debitor executarea unei prestații, iar debitorul este ținut să o execute. Prestația poate consta în a da, a face sau a nu face.

Conform articolului 572 alin. (2) din Codul civil, obligația trebuie executată în modul corespunzător, cu bună-credință, la locul și în momentul stabilit.

Deopotrivă, articolul 513 din Codul civil consemnează la alin.(1) că, debitorul și creditorul trebuie să se comporte cu bună-credință și diligență la momentul nașterii, pe durata existenței, la momentul executării și stingerii obligației.

Implicit circumstanțelor speței sunt pertinente și prevederile Regulamentului cu privire la aprobarea modului de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 152 din 26 februarie 2013.

Astfel, pct. 132 din Regulament statuează imperativ că, nerespectarea condițiilor contractuale din partea beneficiarului atrage după sine responsabilitatea acestuia de rambursare integrală a sumei subvenției, inclusiv a penalităților și dobânzilor de întârziere, includerea în Lista de interdicție a producătorilor agricoli, precum și/sau alte sancțiuni prevăzute de actele legislative și normative în vigoare, cu excepția cazurilor de neexecutare a prevederilor contractului pe motivul intervenției unei forte majore.

Prin urmare, examinând comportamentul beneficiarului subvenției în condițiile prezentei spețe, Colegiul notează că, prin prisma pct. 135 din Hotărârea Guvernului nr. 152 din 26 februarie 2013, producătorii agricoli, solicitanți și beneficiari de subvenții, sunt responsabili de respectarea conformă a criteriilor de eligibilitate, precum și de îndeplinirea tuturor obligațiilor ce rezultă din prevederile contractului de acordare a sprijinului financiar.

Punctul 37 din Hotărârea Guvernului nr. 152 din 26 februarie 2013 stipulează expres că, beneficiarul de subvenții destinate înființării plantațiilor pomicole, nucifere, viticole, de arbuști fructiferi și căpșun, inclusiv pentru sistemele antiîngheț și instalațiile antigrindină nu este în drept să le înstrăineze, să le caseze sau să le defrișeze, precum și nici să abandoneze activitatea în sistemul agriculturii ecologice, înainte de expirarea a cel puțin $\frac{1}{3}$ din termenul de exploatare a plantației, cu excepția cazurilor de forță majoră. În toate cazurile, beneficiarul este obligat să restituie suma subvenției.

Sub aspectul dat este relevant că, termenul de exploatare utilă a plantației urmează să fie calculat după intrarea pe rod a plantației. Or, conform pct.7 din Catalogul mijloacelor fixe și activelor nemateriale aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 338 din 21 martie 2003, durata de funcționare utilă reprezintă durata de utilizare, în ani, a activului respectiv, în decursul căreia în rezultatul exploatării activului se obține avantaj economic.

Astfel, pct. 10 din Hotărârea Guvernului nr. 338 din 21 martie 2003 specifică în mod cert că, investițiile capitale în plantațiile perene și ameliorarea terenurilor sunt incluse în componență mijloacelor fixe după intrarea în perioada de rodire, iar cele destinate ameliorării terenurilor – în suma cheltuielilor aferente suprafețelor date în folosință, indiferent dacă a fost sau nu încheiat întregul complex de lucrări. Investițiile capitale pentru ameliorarea terenurilor formează o categorie separată de mijloace fixe.

Aderent, Colegiul învederează că, potrivit Anexei nr.1 la Hotărârea Guvernului nr. 338 din 21 martie 2003, durata de funcționare utilă a plantației perene de coacăz este de 7 ani.

Din sensul normelor legale precitate instanța de recurs deduce că noțiunea de „perioada de $\frac{1}{3}$ din termenul de exploatare a plantației” de fapt presupune $\frac{1}{3}$ din durata de funcționare utilă a plantației și urmează a fi calculat după intrarea în perioada de rodire a plantației perene de coacăz.

Deci, în condițiile din speță, $\frac{1}{3}$ din termenul de 7 ani de exploatare a plantației perene de coacăz constituie 28 de luni (2 ani și 4 luni).

Totodată, pentru un calcul coerent urmează a se ține cont de faptul că, potrivit Anexei nr. 1 la Regulamentul cu privire la modul de recepționare și înregistrare la venituri a plantațiilor perene în primul an de vegetație, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 705 din 20 octombrie 1995, plantația perenă de coacăz intră deplin pe rod în anul 3 de vegetație, indiferent că are un grad de creștere viguros, mijlociu sau slab.

În această consecvență se ajunge la concluzia că, atât contractul nr. 644 din 21 mai 2013, cât și pct. 37 din Hotărârea Guvernului nr. 152 din 26 februarie 2013, impun obligația pentru SRL „Mevalex”, ca producător agricol beneficiar de subvenție, de a nu înstrăina, casa, defrișa plantația și de a nu abandona activitatea timp de 2 ani și 4 luni după intrarea în perioada de rodire a plantației perene de coacăz, ceea ce presupune o perioadă de 5 ani și 4 luni de la data semnării

contractului (3 ani începând cu înființarea plantației și până la intrarea în rodire a acesteia și 2 ani 4 luni după intrarea în perioada de rodire a plantației perene de coacăz).

La capitolul dat Colegiul reține că, plantația perenă multianuală de coacăz negru pentru care SRL „Mevallex” a beneficiat de subvenție din partea statului a fost înființată în anul 2013, fapt confirmat prin Actul de înființare a plantațiilor anuale din 07 aprilie 2013 (vol. II, f.d. 83). Respectiv, această plantație trebuia să intre în perioada de rodire în anul 2016.

Astfel, obligația SRL „Mevallex”, ca producător agricol beneficiar de subvenție, născută în baza contractului nr.644 din 21 mai 2013 și pct. 37 din Hotărârea Guvernului nr. 152 din 26 februarie 2013, de a nu înstrăina, casa, defrișa plantația perenă de coacăz negru înființată pe un teren cu suprafața de 17,0 ha în s. Slobozia-Dușca, r-l Criuleni și de a nu abandona activitatea timp de 2 ani și 4 luni, urmează a fi calculată din anul 2016 de la momentul intrării în perioada de rodire a plantației. Așa, se deduce că obligațiile SRL „Mevallex” față de IP „AIPA” trebuiau să aibă o întindere de cel puțin până în toamna anului 2018.

Distinct acestor circumstanțe, Colegiul costată că, SRL „Mevallex” a casat (defrișat) plantația pentru care a beneficiat de sprijin financiar nerambursabil din partea statului, până la intrarea pe rod a acesteia. Or, conform Actului de casare a plantațiilor perene proprietate a SRL „Mevallex” din 09 iunie 2016, Comisia în componența administratorului SRL „Mevallex”, membrului Consiliului sătesc Slobozia-Dușca, r-l Criuleni și specialistului pentru reglementarea regimului funciar din cadrul Primăriei s. Slobozia-Dușca, r-l Criuleni au constatat că urmează a fi casate plantațiile perene de coacăz negru, soiul Titania, sădite în anul 2013 pe un teren cu suprafața de 17,0 ha, cu anul punerii pe rod în 2016 și termenul exploatarei de 7 ani (vol. I, f.d. 92).

Ulterior, prin Decizia Consiliul sătesc Slobozia-Dușca, r-l Criuleni, nr. 3/10 din 08 iulie 2016 s-a aprobat Actul privind casarea plantației perene de coacăz negru proprietate a SRL „Mevallex”, cu suprafața de 17,0 ha; și s-a obligat proprietarul plantației perene, SRL „Mevallex” să efectueze lucrările de defrișare în conformitate cu capitolul II din Regulamentul cu privire la modul de casare și defrișare a plantațiilor perene (vol. I, f.d. 91¹).

Sub acest aspect Colegiul constată și neonorarea de către SRL „Mevallex” a obligațiilor contractuale față IP „AIPA” rezultate din pct. 2.1.6, 2.1.7 și 2.1.8 ale contractului nr.644 din 21 mai 2013. Or, SRL „Mevallex” avea obligațiile pozitive să respecte pe toată durata contractului, condițiile de eligibilitate și criteriile de evaluare care au stat la baza autorizării cererii de acordare a sprijinului financiar; iar în cazul intervenirii unor circumstanțe ce pot împiedica executarea corespunzătoare a contractului, să informeze Autoritatea contractantă fără întârziere, într-un termen cel mult de 10 zile; precum și să notifice Autoritatea contractantă la apariția oricărei modificări survenite în realizarea adecvată a investiției supuse subvenționării.

Nerespectarea de către SRL „Mevallex” a angajamentelor contractuale rezultă din inspectarea obiectului investiției în sumă de 826 635 de lei, de care a beneficiat SRL „Mevallex” în baza dosarului subvențional nr. 3-P/1304CR644 pentru înființarea unei plantații de coacăz negru, care a fost efectuată, la 14 aprilie 2017, de către Direcția inspecției și control în teren din cadrul AIPA.

În acest sens, prin Fișa de verificare nr. 41 din 20 aprilie 2017 privind efectuarea inspecțiilor post-achitare a beneficiarilor de subvenții a fost consemnat faptul că „beneficiarul SRL „Mevalex” nu și-a respectat angajamentele contractuale asumate în privința: 1) de a nu înstrăina/transmite în folosință sub nicio formă obiectul investiției; 2) de a nu casa, defrișa plantația înființată; 3) de a menține în vigoare criteriile de eligibilitate” (vol. I, f.d. 22).

Astfel, prin procesul-verbal nr. 12 din 20 aprilie 2017 privind constatarea iregularităților, Direcția inspecții și control în teren din cadrul AIPA a constatat că, SRL „Mevalex” nu a respectat criteriile de eligibilitate, deoarece a fost defrișată suprafața de 16,5327 ha de coacăz negru, pentru care a beneficiat de sprijin financiar nerambursabil, iar terenurile cu suprafața de 0,9554 ha (cu numerele cadastrale xxxxx) au fost înstrăinate (vol. I, f.d. 23).

În asemenea circumstanțe Colegiul vădește că, Fișa de verificare nr. 41 din 20 aprilie 2017 privind efectuarea inspecțiilor post-achitare a beneficiarilor de subvenții și procesul-verbal nr. 12 din 20 aprilie 2017 privind constatarea iregularităților certifică neonorarea de către beneficiarul subvenției SRL „Mevalex” a condițiilor contractului nr. 644 din 21 mai 2013.

Or, beneficiarul subvenției SRL „Mevalex” nu a asigurat condițiile de eligibilitate pe toată durata de valabilitate a contractului nr. 644 din 21 mai 2013, iar în anul 2016, la survenirea circumstanțelor care impuneau necesitatea casării (defrișării) plantației perene de coacăz negru, nu a anunțat IP „AIPA” în termen de cel mult de 10 zile despre intervenirea unor circumstanțe ce pot împiedica executarea corespunzătoare a contractului, precum și nu a notificat Agenția despre apariția modificării survenite în realizarea adecvată a investiției supuse subvenționării. Deși, această obligație rezulta expres din pct. 2.1.6, 2.1.7 și 2.1.8 ale contractului nr. 644 din 21 mai 2013.

Cu titlu subsidiar, Colegiul ajunge la concluzia că, SRL „Mevalex” nu și-a respectat obligația asumată de a întreține obiectul investiției, odată ce în anul 2016 a survenit situație de necesitate a casării (defrișării) plantației perene de coacăz negru, soiul Titania, sădite în anul 2013 pe un teren cu suprafața de 17,0 ha, cu anul punerii pe rod în 2016 și termenul exploatării de 7 ani.

În atare circumstanțe nu poate fi acceptată poziția părții pârâte, beneficiarului de subvenție SRL „Mevalex”, precum că plantația de coacăz a fost defrișată în urma survenirii evenimentelor de forță majoră, și anume a secetei care a avut loc în acea perioadă (vol. I, f.d. 89-91, 93, 109-110).

Or, conform prevederilor pct. 7.1 al contractului nr. 644 din 21 mai 2013, în cazul apariției unor circumstanțe care fac imposibilă onorarea obligațiilor prevăzute de prezentul contract, cum ar fi incendiu, inundație, alunecări de teren, secete, geruri, război, blocaje, embargo, confirmate în modul stabilit, cu emiterea de către autoritățile competente a actelor cu caracter normativ, Părțile sunt exonerate de orice răspundere și executare a obligațiilor prevăzute în prezentul contract. Evenimentele care cauzează prejudicii sau fac imposibilă executarea sau neexecutarea corespunzătoare a contractului, dar nu sunt de proveniență exterioară, nu sunt imprevizibile și inevitabile nu reprezintă forță majoră.

Pentru a da o apreciere veritabilă înscrisurilor administrate de pârâțul-intimat SRL „Mevalex”, Colegiul consideră oportun de a învedera că „actul normativ” este actul juridic adoptat, aprobat sau emis de o autoritate publică, care are caracter public, obligatoriu, general și impersonal și care stabilește, modifică ori abrogă

norme juridice care reglementează nașterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice și care sînt aplicabile unui număr nedeterminat de situații identice.

Respectiv, notele-informative (răspunsurile) eliberate de Serviciul Hidrometeorologic de Stat cu nr. 08/2089 din 03 octombrie 2017 (vol. I, f.d. 89-91), nr. 08/2166 din 04 octombrie 2017 (vol. I, f.d. 93) și nr. 08/2796 din 06 decembrie 2017 (vol. I, f.d. 109-110), și administrate de pârâțul-intimat SRL „Mevalex” întru apărarea poziției sale procesuale, nu constituie probe concludente și utile, deoarece nu pot fi clasificate ca „acte normative”, iar drept consecință nu corespund condițiilor de exonerare de la onorarea obligațiilor, impuse prin pct. 7.1 din contractul nr. 644 din 21 mai 2013.

Mai mult decât atât, nota-informativă nr. 08/2089 din 03 octombrie 2017 eliberată de Serviciul Hidrometeorologic de Stat este distinctă perioadei de timp pertinentă speței, deoarece conține informații referitoare la starea vremii pe 20-21 aprilie 2017. În speță, însă, conform Actului de casare a plantațiilor perene proprietate a SRL „Mevalex” din 09 iunie 2016, precum și Deciziei Consiliul sătesc Slobozia-Dușca, r-l Criuleni, nr. 3/10 din 08 iulie 2016, plantația perenă de coacăz negru a fost casată (defrișată) în anul 2016. Prin urmare, informația cu privire la starea vremii pentru perioada 20-21 aprilie 2017 nu este relevantă, deoarece la acea perioadă plantația perenă deja fusese casată (defrișată).

În acest sens este imperios faptul că, prin prisma articolului 4 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 393 din 13 mai 1999 cu privire la Camera de Comerț și Industrie, sarcina principală a Camerei este *inter alia* stabilirea și confirmarea evenimentelor de forță majoră în relațiile dintre subiecții activității de întreprinzător.

Eliberarea unui astfel de certificat se efectuează în condițiile Regulamentului privind eliberarea certificatului ce atestă evenimentul de forță majoră, aprobat prin Decizia nr. 16/4 din 21 decembrie 2004 a Biroului Executiv a Camerei de Comerț și Industrie.

Prin urmare, Colegiul consideră că pârâțul-intimat SRL „Mevalex” nu a făcut dovada existenței împrejurărilor de forță majoră, deoarece nu a prezentat un certificat eliberat de Camera de Comerț și Industrie ce ar atesta evenimentul de forță majoră.

În altă ordine de idei Colegiul notează că, beneficiarul subvenției nu și-a exercitat obligația de a notifica în formă scrisă Autoritatea contractantă IP „AIPA” despre survenirea evenimentului de forță majoră. Or, conform pct. 7.3 al contractului, partea pentru care devine imposibilă executarea obligațiilor prevăzute de prezentul contract, se obligă să înștiințeze în formă scrisă partea opusă în termen de 10 zile, despre apariția circumstanțelor care împiedică executarea obligațiilor precum și dispariția acestora.

Astfel, având în vedere că beneficiarul subvenției SRL „Mevalex” pretinde că și-a onorat cu bună-credință obligațiile contractuale față de IP „AIPA” și a invocat exonerarea de răspundere în legătură cu survenirea evenimentului de forță majoră, acesta este ținut să-și dovedească poziția procesuală de apărare. Or, în conformitate cu articolul 118 alin. (1) din Codul de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

Respectiv, pentru a fi exonerat de răspundere pentru neonorarea obligațiilor contractuale în legătură cu survenirea evenimentului de forță majoră, intimatul trebuia să demonstreze prin probe pertinente și admisibile faptul că, la caz sunt întrunite toate condițiile cumulative, și anume:

- 1) că evenimentul a fost de origine exterioară și a provenit din afara persoanei sau sferei de activitate a debitorului;
- 2) că evenimentul a fost imprevizibil, atât producerea sa, cât și efectele;
- 3) că evenimentul a fost inevitabil;
- 4) că partea pentru care a devenit imposibilă executarea obligațiilor prevăzute de contract a înștiințat în formă scrisă în termen de 10 zile partea opusă despre apariția circumstanțelor care împiedică executarea obligațiilor.

Sub acest aspect Colegiul taxează că, întrunirea primelor trei condiții enumerate supra poate fi demonstrată doar printr-un certificat eliberat de Camera de Comerț și Industrie ce ar atesta evenimentul de forță majoră. Cea de-a patra condiție urmează a fi certificată printr-o adresă, expediată către IP „AIPA”, în termen de 10 zile, prin care SRL „Mevalex” a informat despre apariția evenimentelor de forță majoră care împiedică executarea obligațiilor sale conform contractului nr. 644 din 21 mai 2013.

La caz, studiind materialele cauzei, Colegiul constată că pârâtul-intimat nu a administrat nici certificat eliberat de Camera de Comerț și Industrie, care să ateste evenimentul de forță majoră, nici dovada notificării autorității de subvenționare IP „AIPA” despre apariția evenimentelor de forță majoră care împiedică executarea obligațiilor sale conform contractului nr. 644 din 21 mai 2013.

Deopotrivă, Colegiul apreciază ca fiind inadmisibil și nepertinent ca probă Raportul de expertiză extrajudiciară nr. 125 din 20 aprilie 2018, întocmit de către expertul judiciar Anatolie Achimov (vol. I, f.d. 142-153).

Or, Registrul de stat al experților judiciari, Anatolie Achimov a primit calificarea de expert judiciar pentru specialitățile: 1) evaluarea bunurilor imobile și a utilajului tehnologic (15.01.); 2) partajarea/modul de folosință a bunurilor imobile (15.02.); 3) cercetarea obiectelor imobiliare, materialelor de construcții și a documentelor conexe (15.03.).

La caz, însă, obiectivele expertizei au fost:

1. Care sunt condițiile minime de precipitații anuale/sezoniere pentru creșterea plantațiilor de coacăz negru de soiul Titania;
2. Care sunt condițiile minime de umiditate în aer necesare pentru creșterea plantațiilor de coacăz negru de soiul Titania.
3. Sunt asigurate condițiile minime de precipitații anuale/sezoniere pentru creșterea plantațiilor de coacăz negru de soiul Titania în r-nul Telenești.
4. Sunt asigurate condițiile minime de precipitații anuale/sezoniere pentru creșterea plantațiilor de coacăz negru de soiul Titania în r-nul Criuleni.
5. Sunt asigurate condițiile minime de umiditate în perioada aprilie – octombrie pentru creșterea plantațiilor de coacăz negru de soiul Titania în r-nul Telenești.
6. Sunt asigurate condițiile minime de umiditate în perioada aprilie – octombrie pentru creșterea plantațiilor de coacăz negru de soiul Titania în r-nul Criuleni.
7. Este posibilă creșterea și dezvoltarea normală a plantațiilor de coacăz negru de soiul Titania în condițiile de umiditate și precipitații stabilite în r-nul Criuleni și r-nul Telenești.
8. Este necesară sau nu instalarea sistemelor de irigare pentru plantațiile de coacăz negru de soiul Titania.

9. Compensează sau nu umiditatea insuficiente și precipitațiilor insuficiente instalarea sistemelor de irigare pentru plantațiile de coacăz negru de soiul Titania.

Prin urmare, Colegiul conchide că, Raportul de expertiză extrajudiciară nr. 125 din 20 aprilie 2018 a fost eliberat de către o persoană neîmputernicită, or, la întocmirea acestuia expertul judiciar Anatolie Achimov a excedat specialitatea pentru care a primit calificarea de expert.

Mai mult decât atât, efectuarea acestei expertize a fost efectuată arbitrar, fără a fi dispusă de instanța de judecată în conformitate cu prevederile Codului de procedură civilă. Așa, Colegiul remarcă faptul că nedisponerea efectuării expertizei prin încheierea judecătorească, oponentul IP „AIPA” a fost lipsit de posibilitatea de a se expune în privința desemnării expertului, obiectul expertizei judiciare și întrebărilor la care expertul urmează să ofere răspunsuri, iar drept urmare să facă observații cu privire la aceste întrebări și de a cere modificarea sau completarea lor.

Prin urmare, în condițiile din speță, beneficiarul subvenției SRL „Mevalex” nu a făcut dovada că întrunește cumulativ toate condițiile de a fi exonerat de răspundere față de IP „AIPA” pentru neexecutarea obligațiilor sale născute în baza contractului de acordare a sprijinului financiar nr. 644 din 21 mai 2013, în legătură cu survenirea evenimentelor de forță majoră.

Succesiv, Colegiul decelează că, alt temei din care rezultă obligația SRL „Mevalex” de a restitui suma sprijinului financiar de care a beneficiat în baza contractului nr. 644 din 21 mai 2013, este faptul că în timpul valabilității contractului, agentul economic a pierdut dreptul de arendă asupra terenului cu nr. cadastral 3152103332 (0,4802 ha) pe care, conform dosarului de subvenționare, a fost amplasată o parte din plantația perenă de coacăz negru, pentru care a beneficiat de sprijin financiar din bani publici.

Or, conform pct. 2.1.3 al contractului beneficiarul s-a obligat să nu admită înstrăinarea sub nicio formă a investiției pentru care se acordă sprijin financiar, înainte de expirarea a cel puțin $\frac{1}{3}$ din termenul de exploatare a plantației sau, după caz, să asigure replantarea plantației defrișate cu culturi multianuale, conform normelor tehnologice.

La capitolul dat instanța de recurs constată că, potrivit Actului de înființare a plantației multianuale din 07 aprilie 2013, plantația perenă de coacăz negru pentru care SRL „Mevalex” a beneficiat de subvenționare din partea statului în baza contractului nr. 644 din 21 mai 2013, a fost înființată pe loturile de teren cu numerele cadastrale xxxxxx.

Totodată, prin Actul de inspecție și control în teren nr. 034 din 03 mai 2013, întocmit de grupul de lucru al AIPA și aprobat de către Directorul AIPA, a fost constatat *inter alia* că lotul de teren cu numărul cadastral xxxxx, cu suprafața de 0,4673 ha, pe care a fost înființată plantația multianuală de arbuști fructiferi, nu aparține cu drept de posesie societății și pentru care nu urmează a fi calculată suma sprijinului financiar.

Astfel, Colegiul constată că la momentul depunerii cererii și examinării dosarului de subvenționare nr. 3-P/1304CR644, intimatul SRL „Mevalex” deținea dreptul de posesie asupra terenului agricol cu nr. cadastral xxxxxx în baza contractului de arendă nr. 8 din 15 martie 2013, care a fost încheiat pentru perioada 15 martie 2013 – 15 martie 2028 (vol. I, f.d. 25).

Ulterior, însă, dreptul de arendă al SRL „Mevalex” asupra acestui teren agricol a fost stins în baza contractului de schimb nr. 1586 din 13 martie 2014, în rezultatul căruia proprietar al imobilului a devenit Ecaterina Medvițchi. Or, conform extrasului din Registrul bunurilor imobile din 20 aprilie 2018 referitor la terenul nominalizat, dreptul de arendă al SRL „Mevalex” asupra acestui teren a fost stins în data de 22 iulie 2014, adică înăuntrul perioadei de acțiune a contractului de acordare a sprijinului financiar nr. 644 din 21 mai 2013.

Respectiv, în timpul valabilității contractului nr. 644 din 21 mai 2013, beneficiarul subvenției a pierdut dreptul de arendă asupra terenului cu nr. cadastral xxxxxx (0,4802 ha), pe care a fost înființată o parte din plantația perenă de coacăz negru, pentru care a beneficiat de sprijin financiar din bani publici.

În opinia instanței de recurs, acest fapt profilează ipoteza de neonorare a clauzei rezultate din pct. 2.1.3 al contractului, deoarece pierderea dreptului de posesie/arendă asupra terenului pe care este amplasată o parte din investiția subvenționată se echivalează cu înstrăinarea investiției. Or, odată cu radierea din Registrul bunurilor imobile a dreptului de arendă asupra acestui teren, intimatul a pierdut dreptul de posesie și folosință și nu mai deține niciun drept real asupra acestui teren.

Cu atât mai mult că, această interdicție este stipulată expres în clauzele contractului, cât imperativ în pct. 37 din Regulamentul privind modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, aprobat prin Anexa nr.1 la Hotărârea Guvernului nr.152 din 26 februarie 2013.

Deopotrivă, Colegiul opinează că rea-credința beneficiarului sprijinului financiar se demonstrează și prin faptul că acesta nu a înștiințat autoritatea de subvenționare, în conformitate cu pct. 2.1.7 și 2.1.8 din contract, despre pierderea dreptului de arendă, posesie și folosință asupra terenului nominalizat supra, iar drept consecință despre apariția modificărilor survenite în realizarea adecvată a investiției supuse subvenționării și a circumstanțelor ce împiedică executarea corespunzătoare a contractului.

În acest sens, este reprehensibilă concluzia instanței de apel precum că „... argumentul privind pierderea dreptului de arendă asupra unuia dintre terenurile pe care a fost efectuată investiția nu poate servi drept temei pentru admiterea acțiunii. Or, noul proprietar al acestui teren a devenit Ecaterina Medvițchi, care este contabil-șef al SRL „Mevalex”, administratorul căruia este Valentin Medvițchi...”.

La aspectul dat Colegiul consideră că, în condițiile raporturilor contractuale dintre SRL „Mevalex” și IP „AIPA” și a obligațiilor primei de a nu înstrăina investiția, nu are nicio opozabilitate și relevanță faptul că noul proprietar al lotului de teren pe care a fost înființată o parte din plantația perenă de coacăz negru, este contabilul SRL „Mevalex”, Ecaterina Medvițchi. Or, în speță, Ecaterina Medvițchi, spre deosebire de SRL „Mevalex”, nu se află în careva raporturi obligaționale cu IP „AIPA”.

Respectiv, prin radierea din Registrul bunurilor imobile dreptul de arendă al SRL „Mevalex” asupra unui teren agricol pe care a fost înființată o plantație cu sprijinul financiar nerambursabil din partea statului, *de facto* a avut loc scoaterea mijloacelor fixe din activele persoanei juridice, fapt ce contravine pct. 1.1, 2.1.1 și 2.1.3 ale contractului de acordare a sprijinului financiar nr. 644 din 21 mai 2013 și care.

În consecință, circumstanțele relevate supra, precum și acțiunile și inacțiunile SRL „Mevallex” dau naștere obligației acesteia, în conformitate cu pct. 4.4 al contractului, de a restitui subvenția recepționată în sumă de 826 635 de lei, în baza contractului de acordare a sprijinului financiar nr. 644 din 21 mai 2013, deoarece nu și-a onorat obligațiile sale contractuale.

Cu titlu subsecvent Colegiul apreciază ca fiind temeinic și necesar de admis pretențiile reclamantului IP „AIPA” cu privire la încasarea dobânzii de întârziere și a penalităților.

Sub acest aspect Colegiul invocă prevederile articolului 602 alin. (1) și (2) din Codul civil (în redacția în vigoare la perioada pertinentă speței) care prevedea că, în cazul în care nu execută obligația, debitorul este ținut să-l despăgubească pe creditor pentru prejudiciul cauzat astfel dacă nu dovedește că neexecutarea obligației nu-i este imputabilă. Neexecutarea include orice încălcare a obligațiilor, inclusiv executarea necorespunzătoare sau tardivă.

Din conținutul pct. 4.5 al contractului de acordare a sprijinului financiar nr. 644 din 21 mai 2013 rezultă că, în cazul comiterii încălcărilor specificate la p. 4.4 din contract, beneficiarului i se va calcula dobânzi de întârziere, în conformitate cu prevederile articolelor 585 și 619 din Codul civil, precum și penalități în mărime de 0,01 % din valoarea sprijinului financiar acordat, pentru fiecare zi, calculată din data comiterii încălcării, conform prevederilor prezentului contract.

Conform articolului 585 din Codul civil (în redacția în vigoare la perioada pertinentă speței) în cazul în care, conform legii sau contractului, obligația este purtătoare de dobândă, se plătește o dobândă egală cu rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei dacă legea sau contractul nu prevede o altă rată.

Articolul 619 alin. (2) din Codul civil (în redacția în vigoare la perioada pertinentă speței) statuează că, în cazul actelor juridice la care nu participă consumatorul, dobânda este de 9% peste rata dobânzii prevăzută la art. 585 dacă legea sau contractul nu prevede altfel. Nu este admisă proba unui prejudiciu mai redus.

Prin prisma acestor prevederi legale, instanța de recurs consideră că cerința cu privire la încasarea dobânzii de întârziere urmează a fi admisă parțial, aceasta urmând a fi încasată începând cu data de 18 iulie 2017, ziua când a expirat termenul acordat prin notificarea nr. 106/007 din 29 iunie 2017, recepționată de SRL „Mevallex” la 06 iulie 2018 (vol. I, f.d. 18) și nu din data constatării încălcării, cum a solicitat recurentul.

Totodată, având în vedere că înaintând prezenta acțiune în instanța de judecată IP „AIPA” a solicitat încasarea dobânzii de întârziere doar până în data de 23 aprilie 2018, instanța de recurs nu poate depăși limitele acțiunii și urmează să dispună încasarea de la SRL „Mevallex” a dobânzii de întârziere pentru perioada 18 iulie 2017 – 23 aprilie 2018, ceea ce constituie suma de 100 724,91 de lei.

Referitor la pretenția IP „AIPA” cu privire la încasarea penalității, Colegiul notează că în sensul articolului 624 alin.(1) din Codul civil (în redacția în vigoare la perioada pertinentă speței), clauza penală (penalitatea) este o prevedere contractuală prin care părțile evaluează anticipat prejudiciul, stipulând că debitorul, în cazul neexecutării obligației, urmează să remită creditorului o sumă de bani sau un alt bun.

Sub acest aspect urmează a fi evocat faptul că reclamanta a solicitat încasarea penalității contractuale în mărime de 0,1% din în sumă de 826 635 de lei, pentru

180 zile de întârziere, neidentificând perioada. Astfel, instanța de recurs consideră că în condițiile din speță, SRL „Mevalex” este ținut să achite IP „AIPA” penalitate de întârziere în sumă de 14 879,43 de lei, pentru o perioadă de 180 de zile, calculate până la data depunerii cererii de concretizare a pretențiilor – 23 aprilie 2018 (vol. I, f.d. 116).

Coroborând circumstanțele ce preced, instanța de recurs conchide temeinicia recursului declarat de Instituția publică „Agenția de Intervenții și Plăți în Agricultură”, reprezentată de Denis Timciuc împotriva deciziei din 24 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, deoarece soluția instanței de apel și a primei instanțe este bazată pe neelucidarea circumstanțelor speței și este adoptată cu încălcarea normelor de drept material pertinente speței.

Din considerentele menționate supra, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia necesității admiterii recursului declarat de Instituția publică „Agenția de Intervenții și Plăți în Agricultură”, reprezentată de Denis Timciuc, casării deciziei din 24 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 06 iulie 2018 a Judecătoriei Criuleni, sediul central, cu pronunțarea unei hotărâri noi prin care să fie admisă parțial acțiunea depusă de Instituția publică „Agenția de Intervenții și Plăți în Agricultură”.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) și art. 445 alin. (2) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admite recursul declarat de Instituția publică „Agenția de Intervenții și Plăți în Agricultură”, reprezentată de Denis Timciuc împotriva deciziei din 24 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău.

Se casează decizia din 24 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 06 iulie 2018 a Judecătoriei Criuleni, sediul central, și se pronunță o hotărâre nouă, prin care:

Se admite parțial acțiunea depusă de Instituția publică „Agenția de Intervenții și Plăți în Agricultură” împotriva societății cu răspundere limitată „Mevalex” cu privire la rambursarea subvenției acordate.

Se încasează din contul societății cu răspundere limitată „Mevalex”, xxxxxx în beneficiul Instituției publice „Agenția de Intervenții și Plăți în Agricultură”, xxxxxx suma de 826 635 de lei (opt sute douăzeci și șase mii șase sute treizeci și cinci de lei), cu titlu de restituire a sprijinului financiar de care a beneficiat în baza contractului xxxxxx, suma de 100 724,91 de lei (o sută de mii șapte sute douăzeci și patru lei, 91 bani) cu titlu de dobândă de întârziere și suma de 14 879,43 de lei (paisprezece mii opt sute șaptezeci și nouă de lei, 43 bani) cu titlu de penalitate contractuală.

În rest, pretențiile Instituției publice „Agenția de Intervenții și Plăți în Agricultură” față de societatea cu răspundere limitată „Mevalex” se resping ca neîntemeiate.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Mariana Pitic

Iurie Bejenaru

Nicolae Craiu

Tamara Chișca-Doneva